

2015-12-11

Synpunkter inför nationell upphandlingsstrategi

Handikappförbunden är en samarbetsorganisation för 39 funktionshinderförbund som tillsammans representerar ca 400 000 människor. Vårt mål är ett samhälle för alla. Vårt intressepolitiska arbete grundar sig på mänskliga rättigheter.

Handikappförbunden deltog i en hearing 4 december 2015 inför framtagandet av en nationell strategi för offentlig upphandling och kompletterar vårt inspel med skriftliga synpunkter.

Vad ska strategin innehålla?

Regeringen nuvarande mål lyfter sociala hänsyn och medborgarnytta. Handikappförbunden vill se en förstärkning av dessa delar och förordar att sociala hänsyn istället kallas socialt ansvar för att bättre harmonisera med EU och internationell standard för Socialt ansvarstagande.

För att kunna uppnå målet om nytta för medborgare behöver strategin **bättre involvera civilsamhället** och de invånare som är särskilt svåra att nå i befintliga kanaler, såväl i förstudiefas som i utvärdering, så att det som upphandlas kan användas av så stor del av befolkningen som möjligt. Ett sådant arbetssätt skulle vara i linje det FN kallar **Universell utformning**.

EU:s upphandlingsdirektiv artikel 42 innehåller **obligatoriska åtaganden att ställa krav på tillgänglighet i allt som ska användas av människor, såväl allmänhet som anställda i myndigheter**. Det är en viktig del i att den offentliga sektorn ska bli bättre på att anställa

Hur åstadkomma en kulturförändring?

Genom att vidga begreppet hållbarhet, och utveckla kriterier för att förstärka vikten och nyttan med att tänka universell utformning. Ju fler som kan använda en upphandlad produkt eller tjänst, desto färre särlösningar som tär på ekonomi och miljö.

Sverige har legat långt framme när det gäller detaljerade kriterier, krav, verktyg och strategier för upphandling som rör miljö. Men det arbetet kommer endast åt en liten del av de tre dimensionerna av

hållbarhet. Vi ligger långt efter när det gäller att använda upphandling för att skapa ett samhälle för alla innevånare. Människor är inte stöpta i en form, i en norm och Sverige har fått kritik från FN för att inte ställa krav på tillgänglighet fullt ut i upphandling och lämnade en tydlig uppmaning:

Kommittén rekommenderar konventionsstaten vidare att krav på tillgänglighet inkluderas systematiskt i alla avtal om offentliga upphandlingar.

Tillgänglighet är en rättighet som ger nytta för de flesta invånare. Allt nytt som upphandlas, ett skräddarsytt datasystem eller en byggnad ska utformas enligt principen universal design. Att sträva efter att så många som möjligt oavsett t ex, funktionsnedsättning, ålder eller språkkunskaper innebär också stora möjligheter till innovationsupphandlingar. Nya lösningar som sedan kan exporteras utanför Sverige till 159 andra stater som undertecknat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

En standard för Hållbar upphandling ISO 20400 som tar utgångspunkt i socialt ansvarstagande, är på väg att utformas. Universal design har inte stor roll, men nämns. Förutom ISO 20400 utvecklas även en europeiska krav i designprocessen (M473) på uppdrag av EU-kommissionen.

3 Förbättrad dialog

Civilsamhället, invånarna som faktiskt ska använda resultatet av upphandlingar står idag utanför upphandlingsprocesser. Det som ska användas av människor, utesluter i praktiken många i befolkningen, som vi skulle kunna kalla icke-användare. Det behövs utvecklade metoder för planeringsskedet i upphandlingsprocessen att involvera civilsamhället. Under marknadsanalysen om produkter och tjänster saknas på marknaden, kanske innovationsupphandling kan bli aktuellt! Idag lever vi i ett tjänstesamhälle, som blivit så komplext att invånare inte kan orientera sig och få sina rättigheter tillgodosedda. Uppdelade värdekedjor med olika leverantörer där ansvaret i "mellanrummen" är otydligt. Involvera representanter för icke-användare med helhetssyn på lösningar, innan föremålet för upphandlingen är helt fastlåst. Ta vara på synpunkter på upphandlade varor och tjänster så att de utgör en del av

utvärderingen genom systematisk klagomålshantering och metoder för att hitta "icke användare".

4 Förankring av strategin?

Genom löpande kunskapsutbyte, spridning av exempel och nytta. Låt civilsamhället vara med i framtagning av kriterier och kravställningen, både nationellt och genom nätverk runt om i landet där även civilsamhället är en part. I USA finns US Access Board som hanterar lag som rör tillgänglighet och upphandling med löpande så kallade webinars och hearings med breda inspel från alla intressenter inklusive civilsamhället i framtagning av krav, och i utbildning kring kravställning som kan inspirera. I Sverige fanns lite liknande arbete kopplat till Verva med arbete kopplat till 24-timmarsmyndigheten.

Med vänlig hälsning

Ines Uusmann

Vice ordförande

Handikappförbunden